

Bly i rovfugle

En ny undersøgelse fra Aarhus Universitet kortlægger blyniveauerne hos danske rovfugle. Overordnet set er konklusionen, at de målte blyværdier ikke udgør en risiko for fuglenes adfærd, sundhed og reproduktion. Dette kan være et tegn på, at det danske forbud mod bly i haglpatroner har haft en positiv effekt.

Tekst: Sabina Rohde, Danmarks Jægerforbund

NATUR OG VILDTFORVALTNING: Bly er et tungmetal, det er giftigt og ophobes i vores krop og i naturen. Selv helt små mængder af bly kan have konsekvenser for menneskers og dyrs sundhed. Bly fra jagten har over tid jævnligt været diskuteret i det offentlige rum. Blyforgiftede ænder og svaner var direkte årsag til, at Danmark som det første europæiske land forbød anvendelsen, handel og besiddelse af blyhagl i 1996. På den baggrund har forskerne nu målt på blyniveauerne i danske rovfugle.

Resultaterne

– Det er glædeligt at konstatere, at vi ikke finder høje niveauer af bly i fuglene, siger Niels Kanstrup, adjungeret lektor på Aarhus Universitet, og fortsætter: – Ser vi på de enkelte arter, så er havørnene ikke belastet af bly, som vi har set i for eksempel Sverige og Tyskland. Det kan skyldes, at vores havørne primært æder fisk, blichøns

og skarver, mens de tyske havørne i højere grad æder kadavere og ådsler. For eksempel er det kendt fra flere områder, at ørne og andre rovfugle er belastet med bly fra jagtammunition.

Resultaterne tyder med andre ord på, at de danske jægere overholder blyforbuddet.

Niels Kanstrup fortsætter: – De danske rovfugle indeholder ikke bly i tilnærmelsesvis de niveauer, som vi ser i lande, hvor der fortsat anvendes blyhagl på jagt. De målte blyniveauer er ikke over grænseværdierne, men der er dog stadig bly i fuglene, for eksempel i musvåge og rød glente.

– *Men hvis blyhaglene ikke længere er en faktor, hvor kommer blyet så fra?*

– Det er muligt, at det bly, vi måler i ådselæderne, stammer fra blyholdig riffelammunition, hvor fuglene har

ædt af slagteaffald, der er forurenet med bly eller anskudte og ikke-fundne dyr, fortæller Niels Kanstrup, mens han dog samtidig påpeger, at han ikke kan udelukke, at blyet også delvist kan stamme fra andre kilder og fuglenes fouragering i de lande, der findes på trækruterne, hvor jagt med blyhagl fortsat er tilladt.

Metoden

I undersøgelsen har Niels Kanstrup og kolleger undersøgt leverprøver fra 137 rovfugle fordelt på 13 arter. Fuglene er indsendt til DTU som dødfundne, og en del er nedlagt igennem birdstrike-indsatsen i danske lufthavne, hvor fugle må skydes af hensyn til flysikkerheden. En del af fuglene er således indsamlet i Midtjyllands Lufthavn (Karup). Prøverne repræsenterer en stikprøve af både dødfundne og nedlagte, raske fugle, og det er første gang, der er

Kæde i Storbritannien siger nej tak til bly

Bly er endnu ikke forbudt til jagt i England. Men det lader til, at de engelske forbrugere ikke længere ønsker bly i deres vildt som spise. Den engelske detailkæde Waitrose, der er Englands største forhandler af vildtkød, offentliggjorde i juli 2019, at de fra sæsonen 20/21 ikke længere forhandler vildt nedlagt med blyholdig ammunition, hverken fra hagl eller riffel.

Når det kommer til fødevarer, er der grund til at udvise forsigtighed. Særligt børn og gravide er følsomme overfor toksiske og hormonforstyrrende stoffer.

Går du din første blyfri jagtsæson i møde?

Marie-Louise Munch Achton-Lyng,
HB-medlem og formand for Våbenudvalget:

Vi har en gylden mulighed for at være vores ansvar bevidst. Som du kan læse af den forudgående artikel, er bly i naturen og i vores fødevarer noget skidt. At udlede tungmetaller til vores miljø, og samtidig finde rester af bly i vores vildt som spise, er ikke acceptabelt. Vi kan med andre ord konstatere, at tiden er moden til en udfasning af bly i riffelammunition.

Det sker ikke hen over en nat, og processen skal være i orden. Det første skridt kan tages, når der skal indkøbes ammunition til den jagtsæson, der for alvor går i gang for mange i denne måned. Heldigvis kan vi glæde os over, at alternativerne til de blyholdige riffelkugler p.t. findes for langt de fleste kalibre.

På det næstkommende møde i Våbenudvalget starter vi dialogen om bly i riffelammunition op, og det er min klare forventning, at vi indenfor en kortere periode kommer med en udmelding om opstart af udfasning af bly i riffelammunition, på samme måde som vi har arbejdet med plast i forladningerne på haglskålene.

Derfor er min direkte anbefaling til dig, der stadig skyder med bly:

Prøv at skifte til den blyfri riffelammunition.

Gør dig dine egne erfaringer med, hvad der virker til din jagt og dit våben.

Køb en kasse blyfri, og tag på skydebanen, og prøv det af.

Jagtsæsonen er kun lige startet – du har stadig muligheden for, at dette bliver din første blyfri sæson.

Knæk og bræk derude.

foretaget en systematisk undersøgelse af rovfugle, siden forbuddet mod blyhagl trådte i kraft. Blandt de 137 fugle er der flest repræsentanter blandt arterne musvåge (n 48), tårnfalk (n 39), havørn (n 12) og rød glente (n 8). Fuglenes lever er taget ud og er undersøgt for niveaue af en række stoffer, blandt andet bly, kviksølv, selen og cadmium. Bly, der er optaget i kroppen, hvad end det gælder fugle eller mennesker, opsættes meget langsomt og kan forvolde væsentlig skade på bl.a. centralnervesystemet og hæmmer udviklingen af hjernen.

Hvad kan jægerne gøre?

Når vi udsættes for forskellige stoffer, kan vi tåle en mængde af et stof, uden at det nødvendigvis har en skadelig effekt. Men udsættes vi for flere stoffer samtidig, også i en begrænset mængde, kan der opstå en uheldig cocktail. Derfor er det svært at sige noget om, hvordan de enkelte stoffers

niveauer er skadelige hver for sig, og måske endnu sværere, når de optræder sammen med andre stoffer. I dag anses bly for at være så giftigt, at der ikke længere er fastsat en værdi, hvorunder stoffet anses for uskadeligt. Det får Niels Kanstrup til at anbefale, at jægerne forholder sig til forsigtighedsprincippet, når de vælger kugler til riflen: – Hvis jægerne ikke ønsker den skadelige effekt af bly i økosystemet, skal de sørge for, at det ikke havner der, siger Niels Kanstrup resolut og fortsætter: – Ergo, hvis jægerne vil undgå at bidrage til blyforurening og undgå at bringe bly med hjem i køkkenet igennem det nedlagte vildt, så skal de stoppe med at bruge bly i riffelammunitionen.

Flere undersøgelser forude

Niels Kanstrup og kollegerne arbejder videre på at indsamle data om bly og farlige stoffer i vores vildtarter. For eksempel har en gruppe norske for-

skere et projekt på vej, hvor de undersøger blyniveauerne hos ræv, der med sin fødesøgning kan være særligt udsat for en blyeksponering gennem efterladt slagteaffald fra jagt.

I september 2019 udkom et specialnummer af tidsskriftet *Ambio* (vol. 47, nr. 8), hvor en række interessante artikler om bly og andre giftige stoffer og deres historik samt virkning er samlet. Her har Niels Kanstrup udover at være redaktør på særnummeret blandt andet bidraget med en historisk gennemgang af, hvordan og med hvilke udfordringer blyhaglene blev afskaffet i Danmark. Der er ligeledes en artikel om danske jægers overholdelse af blyhaglforbuddet. Seks artikler i specialudgaven er såkaldt open access og kan læses uden betaling. Et resumé af alle artiklerne er dog til rådighed. Du finder et link til tidsskriftet på www.jaegerforbundet.dk. sro@jaegerne.dk